

Средно училище „Отец Паисий”
гр. Мадан, обл. Смолян, общ. Мадан, ул. ” Паисий Хилендарски” № 11
тел./факс 0308/2 20 33

УТВЪРДИЛ:П/
/ШИНКА ХАДЖИЕВА/
ДИРЕКТОР НА СУ“ОТЕЦ ПАИСИЙ“
ГРАД МАДАН

МЕХАНИЗЪМ

ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ В
СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В
СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ ПАИСИЙ” ГРАД МАДАН

ЗА УЧЕБНАТА 2025/2026 ГОДИНА

Настоящият Механизъм е приет на заседание на Педагогическия съвет с Протокол № 8/12.09.2025г. и е утвърден със Заповед № РД-43/15.09.2025г. на Директора на СУ „Отец Паисий“ град Мадан

ВЪВЕДЕНИЕ И ЦЕЛ НА НАСТОЯЩИЯ ДОКУМЕНТ:

Настоящият документ е създаден на основание Заповед № РД-09-5906 от 28.12.2017г. на МОН, чрез която са утвърдени Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование, Алгоритъм за прилагане на механизма и приложенията към него.

Настоящият документ е изготвен от работна група в Министерството на образованието и науката с участието на представители на Министерство на труда и социалната политика, Агенция за социално подпомагане, държавна агенция за закрила на детето, Национална мрежа за децата, Фондация „Асоциация Анимус“, Асоциация „Родители“, Сдружение „Дете и пространство“ и УНИЦЕФ България.

Документът има за цел да очертае рамките на единен механизъм за превенция и интервенция на насилието и тормоза, който да подпомогне институциите в предучилищното и училищното образование в техните усилия за създаване на сигурна образователна среда.

I. ИЗМЕРЕНИЯ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Какво е насилие?

В България в официална употреба е дефиницията на понятието „насилие“, дадена в параграф 1, т. 1-5 от допълнителните разпоредби на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето:

„Насилие“ над дете е всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота, развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна, училищна и социална среда.

„Физическо насилие“ е причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето.

„Психическо насилие“ са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника, попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда.

„Сексуално насилие“ е използването на дете за сексуално задоволяване. Сексуално насилие и злоупотреба над дете според определението на Световна здравна организация е „участието на дете в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подготвено от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие или които са в нарушение на законите или на социалните табу на обществото.

„Пренебрегване“ е неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи.

Насилието може да бъде от възрастен към дете, между деца и от дете към възрастен.

Какво е тормоз?

Тормозът е специфичен вид насилие сред децата и е сред най-неуловимите форми на агресивно поведение и насилие. Но не всеки акт на насилие е тормоз. Тормозът между връстници е групов феномен. Случаите на тормоз се извършват в групова среда, в присъствието на други връстници и в отсъствието на възрастни. Професор д-р Дан Олвеус определя тормоза като „повтарящи се във времето негативни действия от страна на един или повече ученици, когато някой умишлено причинява или опитва да причини травма или дискомфорт на друго дете чрез физически контакт, чрез думи или по друг начин.

Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

- **Физически тормоз**-блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение.
- **Вербален тормоз**-подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди.
- **Психичен тормоз**-подмятане, подигравки, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражби и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене.
- **Социален тормоз**-избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране.
- **Сексуален тормоз**-представява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накърняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смуцаваща, враждебна, деградираща, унизителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападение и насилие.
- **Виртуален тормоз**- обидни, заплашителни и подигравателни текстове съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype или Facebook; разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават; снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видео в интернет или други канали без

негово съгласие,на слухове,клюки и заплахи в социалните мрежи,крадене на самоличност и др.

II.ПОЛИТИКА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ИНТЕРВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ

1.ПРИНЦИПИ, ЦЕННОСТИ, ФИЛОСОФИЯ

Институциите в системата на предучилищното и училищното образование по чл. 2, ал. 3 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) самостоятелно разработват и прилагат цялостни политики за:

- 1.1 подкрепа за личностно развитие на детето и ученика;
- 1.2. Изграждане на позитивен организационен;
- 1.3.Утвърждаване на позитивна политика;
- 1.4.Развитие на училищната общност

Превенцията и интервенцията на насилието и тормоза в системата на предучилищното и училищното образование са неизменна част от тези политики.

Политиката за превенция и интервенция на насилието и тормоза се основава на споделени ценности, философия, норми, правила и традиции за участие и взаимодействие на директора, педагогическия и непедагогическия персонал, родителите, децата и учениците в изграждането на сигурна среда.

Училищната политика се реализира на равнище клас и на равнище училище,като на всяко едно от тези равнища се осъществяват дейности по превенция и интервенция (реакция).

Превенцията на тормоза включва комплекс от мерки,които имат за цел ограничаване и/или елиминиране на предпоставките и рисковите фактори,допринасящи за насилието.

Интервенциите включват действия и мерки,които целят спиране и разрешаване на възникнала вече ситуация на тормоз,като се отчитат индивидуалните потребности на всяко дете,въвлечено пряко или косвено в ситуацията,и се прилага принципа на най-добрия интерес на детето.В по-голямата си част интервенциите включват отговора на училището при възникнали ситуации на тормоз.

Основни цели на политиката за превенция са:

- Създаването на позитивна култура и климат в училището;

- Повишаване на осведомеността на всички участници във възпитателно-образователния процес относно същността, влиянието и последствията от тормоза в училище;
- Превантивна работа с класа/тренинги, семинари,беседи, при която учениците да се запознаят с различните форми на насилие и тормоз, да се възпита толерантност към различията, етика на взаимоотношенията, ненасилствено решаване на конфликти;
- Разработване и прилагане на система за интервенция чрез правила и процедури във връзка с всяка една проява на насилие и тормоз в училище;
- Предоставяне на подкрепа за пострадалите от насилие и тормоз, както и за останалите участници, въввлечени в ситуация на тормоз и насилие;
- Прилагане на система от дежурства , с цел обхващане на всички „горещи точки“ за ситуации на тормоз и насилие;
- Партньорство с родителите.

2..Разработване на система от мерки за реализиране на сигурна образователна среда.

2.1.Създаване на Координационен съвет със заповед на Директора на СУ „Отец Паисий“ град Мадан;

2.2.Оценка на ситуацията.

2.3.Изготвяне на план за работа на УКС за справяне с тормоза и насилието в СУ „Отец Паисий“ град Мадан;

2.4.Актуализиране на Етичен кодекс на училищната общност;

2.5.Създаване на Единни училищни правила;

2.6.Запознаване на цялата училищна общност с определението, проявлението и последиците от насилието и тормоза в училище;

2.7.Подобряване на системата за дежурства с оглед недопускане на насилие и тормоз в училище;

2.8.Повишаване на квалификацията на педагогическия персонал в СУ „Отец Паисий“ град Мадан по отношение на превенцията и интервенцията на тормоза в СУ „Отец Паисий“ град Мадан;

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАВНИЩЕ КЛАС

- Учениците и учителят създават **правила за поведение** в клас;
- Обучителни дейности на класа вкл. тренинги, семинари и др. с класа, в които водеща роля им класният ръководител и психолога. При работа на равнище клас

се прилагат всички форми на групова дейност, дискусия, решаване на казуси, ролеви игри, споделяне на опит;

- Използване на подход, ориентиран към децата, създаване на условия за включване в дейностите на дейностите на Ученическия съвет;
- Провеждане на тренинги и обучения на родители.

ДЕЙНОСТИ ПО ПРЕВЕНЦИЯ НА РАВНИЩЕ ИНСТИТУЦИЯ

- Създаване /актуализация на Етичен кодекс на училищната общност, съгласно ЗПУО, който да включва всички участници в училищното образование.
- Създаване на Единни училищни правила, които да станат част от Правилника за дейността на СУ „Отец Паисий“ град Мадан;
- Запознаване на цялата училищна общност с определението, проявлението и последиците от насилието и тормоза;
- Подобряване на системата от дежурства с оглед недопускане на насилие и тормоз в СУ „Отец Паисий“ град Мадан;
- Повишаване на квалификацията на педагогическия персонал чрез специализирани обучения за справяне с насилието и тормоза.

ДЕЙНОСТИ ПО ИНТЕРВЕНЦИЯ НА НИВО КЛАС

- Обсъждане между учениците и класния ръководител и психолога с цел изясняване на възникнал проблем, влиянието върху всички участници и свидетели, последствията, както и възможните реакции;
- Съвместни действия между класния ръководител и психолог и включването на външни специалисти;
- Използване на посредник при решаване на проблема;
- Провеждане на тематична родителска среща.

ДЕЙНОСТИ ПО ИНТЕРВЕНЦИЯ НА НИВО ИНСТИТУЦИЯ

- Водене на Дневник със случаи и процедури за управление на информацията;
- Инициране на заседание на Координационен съвет за справяне с тормоза за предприемане на по-нататъшни мерки по случая;
- Оценка и анализ на риска при ситуации на насилие и тормоз в СУ „Отец Паисий“ град Мадан;
- Инициране на работа по случай, включително насочване към други служби;

Настоящият документ има характер на задължителен при разработване на цялостни политики и програми, свързани с насилие и тормоз, и при справяне в случаи на насилие и тормоз.

Приложения

Приложение 1: Класификация на формите на насилие и тормоз и предприемане на съответни действия

Приложение 2: Насоки за интервенция

Приложение 3: Кога, кой и къде може да подава сигнал за дете в риск?

Приложение 4: Примерни инструменти за оценка

Приложение 5: Чек – лист за съмнение за наличие на физически насилие върху дете

Чек –лист за съмнение за наличие на емоционално насилие върху дете

Чек-лист за съмнение за наличие на сексуално насилие върху дете

Чек –лист за съмнение за наличие на negliжиране на дете

Председател УКС

Дарина Хаджиева

/училищен психолог/

Средно училище „Отец Паисий”
гр. Мадан, обл. Смолян, общ. Мадан, ул. ” Паисий Хилендарски” № 11
тел./факс 0308/2 20 33

УТВЪРДИЛ:/П/
/ Шинка Хаджиева/
Директор на
СУ „Отец Паисий“ град Мадан

ПЛАН

ЗА РАБОТА НА УЧИЛИЩЕН КООРДИНАЦИОНЕН СЪВЕТ В СУ „ОТЕЦ ПАИСИЙ“
ГРАД МАДАН ЗА СПРАВЯНЕ С ТОРМОЗА В УЧИЛИЩЕ

ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА

МЕХАНИЗМА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО В
ИНСТИТУЦИИТЕ В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО
ОБРАЗОВАНИЕ
ЗА УЧЕБНАТА 2025/2026 ГОДИНА

Настоящият план е приет на заседание на Педагогическия съвет с Протокол №8/12.09.2025г. и е утвърден със Заповед № РД-43 /15.09.2025 г. на Директора на СУ „Отец Паисий“град Мадан

Дейности за предотвратяване на училищния тормоз

Дейности на ниво клас/класна стая

Създаден на основание Заповед № РД-09-5906 от 28.12.2017г.на МОН, чрез която са утвърдени механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование, Алгоритъм за прилагане на механизма и приложенията към него

1. Създаване на правила за поведение на класа и поставянето им на видно място в класната стая (единни училищни правила) .

Отг. кл.ръководители

Срок: м.септември

2. Провеждане на групова работа, дискусии, решаване на казуси, ролеви игри, споделяне на опит, като се използват възможностите на учебната програма, с цел формиране на нагласи и социални умения за здравословно и ненасилствено общуване, емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти.

Отг. кл.ръководители ,

Училищен психолог

Срок: през учебната година

3. Провеждане на тематични родителски срещи и инициативи за реализиране на партньорство с родителите с цел осигуряване на позитивна атмосфера в училище.

Отг.училищен психолог

Срок: през учебната година

4. Включване на учениците в инициативи /конкурси, състезания, благотворителни кампании/ за създаване на вътрешни убеждения за съпричастност, толерантност и ценностна система.

Отг. кл.ръководители

Училищен психолог
Ресурсни учители
Срок:през учебната година

Дейности на ниво институция

1. Водене на дневник със случаи и процедури за управление на информацията. В него се документират единствено ситуациите, съответстващи на второ и трето ниво според приетата класификация.

Отг.учители
Срок:през учебната година

2. Инициране на работа по случай, включително насочване на случая към други служби- Дирекция „Социално подпомагане“ Отдел „Закрила на детето“, РУ Мадан и други.

Отг.УКС
Срок:през учебната година

3. Извършване на „оценка на ситуацията“ във връзка с прояви на насилие и тормоз в училище и нивата на проявление.

Отг.УКС
Срок: септември/май

- 4.Обобщаване на резултатите и анализ на проведената оценка за нивата на тормоз в училище и начините за противодействие с оглед актуализиране на План за работа работа на УКС.

Отг.УКС
Срок: октомври/юни

5. Провеждане на семинар с класните ръководители на тема : „Практически насоки за действия във връзка с Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование в СУ „Отец Паисий“ град Мадан“.

Отг.Училищен психолог
УКС
Срок:първи учебен срок

- 6.Предоставяне на информационни материали за превенция на тормоза в училище.Изготвяне на информационни табла и електронни материали.

Отг.Училищен психолог
Срок:през учебната година

7. Провеждане на работна среща на Училищния координационен съвет за разработване и приемане на правила и процедури за работа с:

7.1.Дете, жертва на тормоз;

7.2.Дете, упражнило тормоз;

7.3. Деца, които помагат и подкрепят тормоза;

7.4.Деца, свидетели на тормоз

Срок: декември

Отг.: УКС

Председател УКС
Дарина Хаджиева
/училищен психолог/

**Средно училище „Отец Паисий”
гр. Мадан, обл. Смолян, общ. Мадан, ул. ” Паисий Хилендарски” № 11
тел./факс 0308/2 20 33**

УТВЪРДИЛ:/П/
/ШИНКА ХАДЖИЕВА/
ДИРЕКТОР НА
СУ“ОТЕЦ ПАИСИЙ“ ГРАД МАДАН

**ПРАВИЛА И ПРОЦЕДУРИ
ЗА РЕГИСТРИРАНЕ, ДОКЛАДВАНЕ И РАЗГЛЕЖДАНЕ НА СЛУЧАИ
НА ТОРМОЗ И НАСИЛИЕ В УЧИЛИЩЕ
ЗА УЧЕБНАТА 2025/2026 ГОДИНА**

Настоящите правила и процедури са приети на заседание на ПС с Протокол № 8/ 12.09.2025г. и са утвърдени със Заповед № РД-43 /15.09.2025г. на Директора на СУ „Отец Паисий“ град Мадан.

I.Процедура за регистриране, докладване и разглеждане на случаи на тормоз в училище сред учениците.

Създадени на основание Заповед № РД-09-5906 от 28.12.2017г.на МОН, чрез която са утвърдени механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование, Алгоритъм за прилагане на механизма и приложенията към него.

Алгоритъм на действие и схема на оповестяване/ табличен вид/

<u>№</u>	<u>дейност</u>	<u>срок</u>	<u>отговорник</u>
<u>А . Инциденти, свързани с физическо насилие</u>			
1	При настъпване на инцидент, който би могъл да застраши живота и/или здравето на децата всеки служител в училище е длъжен незабавно да уведоми училищното ръководство /Директор или ЗДУД/	Непосредствено след инцидента	Всеки служител, установил инцидент
2	В случай, че инцидентът е свързан с физическа опасност за живота/здравето на ученик, свидетелят на инцидента или служителят, разбрал пръв за него, веднага сигнализира медицинското лице за извършване на медицински преглед на пострадалия. Медицинското лице извършва първоначален преглед на пострадалото дете/деца/ и регистрира състоянието му в регистрационна книга. Ако медицинското лице прецени се повиква Спешна медицинска помощ, като незабавно се уведомяват родителите	Непосредствено след инцидента	Служителят, подал сигнала на медицинското лице, медицинското лице
3	Ако инцидентът е свързан с физическо насилие, предизвикало физически травми,незабавно се уведомяват органите на реда- РУ- Мадан, ДПС , както и родителите / настояниците на жертвата и на упражнилият тормоз	Непосредствено след инцидента	Класен ръководител, училищно ръководство
4	След като са извършени първите, необходими действия по опазване живота и здравето на пострадалото дете, учителят или служителят констатира проявата регистрира сигнала в единен регистър- Дневник за регистриране на случаи на тормоз, съхраняващ се в учителската стая. Дневникът съдържа следните графи: дата, час, регистрирал сигнала, предприети мерки и подпис	Непосредствено след инцидента	Учител, служител, констатира проявата

5	Ръководството на училището извършва писмено уведомление до съответните институции: РУО-Смолян, отдел „Закрила на детето”	Непосредствено след инцидента	Училищно ръководство
6	Класният ръководител извършва проверка по случая, като при необходимост ползва съдействието на психолог, училищно ръководство и изготвя доклад	До 48 часа след инцидента	Класен ръководител
7	След регистриране на инцидент, класният ръководител на ученик/ученици , иницирали или извършили тормоз, подава информация на УКБППМН	До 3 дни след инцидент	Класен ръководител
8	След изясняване на случая класният ръководител прави писмено предложение за предприемане на следващи действия-уведомяване на ДПС- РУ- Мадан, отдел „Закрила на детето, разговор с родители и други подходящи за случая мерки.	До две седмици след инцидента	Класен ръководител
9	За преодоляване на проблемното поведение на ученика и за справяне със затрудненията му с приобщаването му в образователния процес и в училищната среда, с участието му в дейността на институцията и с поведенческите му прояви се прилагат следните дейности с цел въздействие върху мотивацията му: 1.Обсъждане между ученика и класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем и получаване на подкрепа за разрешаването му; 2.Консултиране на ученика с психолог-дейността се осъществява при заявено желание на ученика, родителя или по препоръка на класен ръководител, учител или Координационния съвет за справяне с тормоза в училище; 3.Създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и решаване на конфликти по ненасилствен начин; 4.Насочване на ученика към занимания , съобразени с неговите потребности и интереси; 5. Участие на ученика в дейности , в полза на паралелката, класа и училището-	До две седмици след инцидента	Класен ръководител, учител, координатор на обща и допълнителна подкрепа, координационен съвет, психолог

	инициативи за засаждане на дръвчета, почистване и благотворителност, както и в помощ на класния ръководител и дежурния учител; 6. Други дейности, определени от Правилника за дейността на училището.		
10	УКБППМН в СУ „ Отец Паисий” град Мадан планира и осъществява дейности за подкрепа на ученик, пострадал в инцидент, свързан с тормоз в училище, както и на ученик, упражнил тормоз. При необходимост и преценка на Комисията, учениците се насочват към други специалисти и институции.	До две седмици след инцидент	УКБППМН
<u>Б .Инциденти, свързани с психическо насилие и кибертормоз</u>			
1	При постъпване на сигнал, свързан с упражняване на психическо насилие върху ученици, всеки учител/служител на училището е длъжен незабавно да уведоми училищното ръководство и психолога.	Непосредствено след сигнал	Всеки служител, установил инцидент
2	Констатиралият проблема учител / служител регистрира инцидента в Дневник за регистриране на случаи на тормоз, съхраняващ се в учителската стая.	Непосредствено след сигнал	Учителят/служителят , получил сигнала
3	Психологът уведомява класния ръководител	В деня на сигнала	психолог
4	Класният ръководител със съдействието на психолога извършва проверка по случая и уведомяват родителите	В деня на сигнала	Психолог, класен ръководител
5	След регистриране на инцидента класният ръководител подава информация към УКБППМН	До една седмица след инцидент	Класен ръководител
6	УКБППМН в СУ „ Отец Паисий” град Мадан планира и осъществява дейности за подкрепа на ученик, пострадал в инцидент, свързан с психически тормоз в училище, както и на ученик, упражнил тормоз.	До две седмици след инцидент	УКБППМН

II.Процедури при разрешаване на установен училищен тормоз между ученици и насочване към други служби.

Ниво на тормоз	Отговор на училището	Отговорни лица
I-во ниво: Ниско нарушения на правилата	Прекратяване на ситуацията, възстановяване на щетата, налагане на административна мярка	Учител Класен ръководител
II- ро ниво: Повтаряне на едни и същи нарушения на правилата	Регистриране на тормоза в Дневник за регистриране на случаи на тормоз; възстановяване на щетата; разговор с родителите; насочване към УКБППМН; налагане на административна мярка; подкрепящи дейности.	Класен ръководител
III- то ниво: Злоупотреба със сила; екстремни ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето на учениците, участници в тормоза	Насочване към МКБППМН-Мадан, РУ-Мадан, отдел”Закрила на детето”; регистриране на тормоза в Дневник за регистриране на случаи на тормоз; възстановяване на щетата; разговор с родителите; налагане на административна мярка; включване на учениците в подкрепящи дейности и допълнителни програми.	Класен ръководител, Психолог Директор

Изготвил
Председател на УКС
Дарина Хаджиева